

בעניין:

1. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר –
ע"ר מס' 580163517
2. אלמיזאן-המרכז לזכויות אדם

ע"י ב"כ עוה"ד נדיה דקה (מ"ר 66713) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או אהרון מיילס קורמן (מ"ר 78484) ו/או תהילה מאיר (מ"ר 71836) ו/או מאיסא אבו סאלח-אבו עכר (מ"ר 52763)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרות

- נ ג ד -

שירות בתי הסוהר ואח'

ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבים

תגובת העותרות

לתגובה המקדמית מטעם המשיבים

בהמשך להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 1.6.2020, העותרות מתכבדות להגיש תגובה מטעמן לתגובה המקדמית מטעם המשיב:

1. ראשית, העותרות יבקשו להדגיש, כי בניגוד לטענת המשיבים, במוקד עתירה זו לא עמדה סוגיית העמידה בהנחיות משרד הבריאות במתקני הכליאה באופן כללי, אלא עניין ממוקד ביותר שלטעמם אמור לתרום רבות לסוגייה הכללית.
2. לטעמנו, ואף כפי שנטען על ידי המשיבים בבג"ץ 2234/20 (להלן: **עניין לשכת עורכי-הדין**), שהם אותם משיבים בעתירה דנן, הדיון באותו עניין השתרע על נושאים רבים ורחבים. ב"כ המשיבים בעניין לשכת עורכי-הדין טען כי "הסעדים המבוקשים במסגרתה הם סעדים כלליים וכוללניים". על סמך טענה זו, בין היתר, ביקשו המשיבים לדחות את העתירה.
3. בעתירה דנן, לא התבקשו המשיבים לבחון ולנקוט ברשימה ארוכה של צעדים כדי להביא ליישומן של הנחיות משרד הבריאות. המבוקש בעתירה דנן הוא סעד ספציפי, שמיושם כבר שנים ארוכות על ידי המשיבים, והוא הפעלת מנגנון השחרור המינהלי באמצעות התאמת תקן הכליאה למציאות.
4. במסגרת תגובת המשיבים, הובא הרקע הנורמטיבי בדבר ההסדר של שחרור מינהלי הקבוע במסגרת החוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (תיקון מס' 13) (שחרור מינהלי) – התשנ"ג-1993. המטרה שעמדה מאחורי תיקון זה היא הפחתת הצפיפות בבתי הכלא.
5. ההתפתחות בשנים האחרונות בסוגיית השחרורים המינהליים, מקורה בשינויים עם הזמן לפרשנות של ה"צפיפות". כאמור בעתירה, בבג"ץ שטח המחיה נקבע כי העמדת שטח

- מחיה ראוי לכלואים היא חלק בלתי נפרד מליבתה של הזכות החוקתית לכבוד הנתונה לכל אדם. בעקבות בג"ץ שטח המחייבה השתנה הסטנדרט, והמשיבים התחילו לפעול בכמה דרכים, על מנת לקרב את המציאות בבתי הכלא לסטנדרט המקובל, כפי שנקבע באותו פסק דין.
6. אין חולק כי תנאי צפיפות בימי שגרה נבחנים באופן מקל יחסית למצב בו מתפרצת מגיפה.
7. ברי, כי "השחרור המינהלי" אינו מהווה זכות קנויה עבור כלל הכלואים, ואף במסגרת העתירה לא נטענו הדברים כפי שהוצגו בתגובת המשיב.
8. העדר החלטה, ואף כוונה מטעם המשיבים לעדכן את תקן הכליאה באופן שיביא להפעלת מנגנון השחרור המינהלי, לא היה עולה על הפרק אילולא מצב החירום הנוכחי.
9. לא למותר להדגיש, כי מדובר בתקן כליאה שאמור היה לפקוע ביום 30.11.2019, ואשר ממשיך לעמוד בתוקפו, מבחינה טכנית, מכוח הוראת סעיף 38 לחוק יסוד: הכנסת, המאריך אוטומטית תוקפם של חיקוקים הפוקעים בתקופת פיזור הכנסת.
10. תקן הכליאה האמור אינו מממש את פוטנציאל תרומתו לקידום יישומו של פסק הדין בעניין שטח מחיה מינימלי עוד לפני התפרצותה של המגיפה, כאשר המצב אף החמיר עם ההכרזה על מצב חירום במדינה בכלל ובבתי הכלא בפרט.
11. מכאן הגיעו הפניות שצורפו לעתירה אל המשיבים, על מנת לקדם את נושא עדכון תקן הכליאה, שממילא היה אמור לפקוע בנובמבר 2019. **פניות שמעולם לא קיבלו מענה, עד להגשת תגובה לעתירה דנן.**
12. כאמור בעתירה, הפניות אל המשיבים נעשו בקונטקסט חירומי, שלמיטב הבנת העותרות עודנו קיים. לא מדובר בתקיפת מדיניות בזמני שגרה. כפי שהמשיבים ידעו לנקוט בצעדים קיצוניים ביותר, תוך הטלת מגבלות קשות במיוחד בהיבטים ובתחומים שונים על אוכלוסיית הכלואים, היה מצופה מהמשיבים ידעו לפעול להוצאת צו לקביעת תקן כליאה עדכני והמשקף באופן מהותי את המספר האסירים המירבי שניתן להחזיק בבתי הכלא בצל התפרצות המגפה, ומבלי להפר את פסיקת בג"ץ בעניין שטח המחייבה.
13. המשיבים נמנעו מלעשות כן, או לכל היותר לא הודיעו בטרם הגשת העתירה, ואף לא לאחריה, האם בכוונתם להביא לעדכון תקן הכליאה באופן שיפעיל את מנגנון השחרור המינהלי.
14. העותרות סבורות שהמשיבים יכלו לפעול להוצאת צו כאמור ולהביא לאישורו על ידי הכנסת, לאחר מכן, תוך שימוש במנגנונים הייחודיים השמורים לתקופת פיזור של הכנסת. הימנעותם מלעשות כן, מעידה על כך שאצל המשיבים התקבלה החלטה, להימנע מלעשות שימוש בכלי שקיים ועשוי לתרום רבות בשמירה על כבודם ובריאותם של כלל אוכלוסיית הכלואים בישראל.
15. במענה לטענת המשיב לפיה יש לדחות את העתירה משלא צורפה הכנסת כמשיבה, יענו העותרות, כי ראשית כל, במועד הגשת העתירה עדיין לא הייתה ועדת פנים, ושנית מדובר בתקיפה של הליך שהתנעתו תלויה במשיבים, ומשהמשיבים נמנעו לקבל החלטה כזו, ואף נמנעו מלהודיע מהי עמדתם על אף הניסיון לקבל תשובות במסגרת מיצויי הליכים שארכו כחודשיים, סברו העותרות שנכון יהיה לתקוף את הגורמים הרלוונטיים לצורך העניין.
16. ההנחה היא שכפי שהמשיבים ידעו להתמודד עם אי כינונה של הכנסת בצל התפרצות המגפה, ולצורך העניין הוצאו תקנות שעת חירום שפגעו באופן קשה וחסר תקדים בזכויות יסוד של כלואים, כגון הזכות להיוועץ עם עורך-דין, הזכות להליך הוגן, הזכות לחיי משפחה וכו', כן יכול היה להימנע מהיאחזותו, בהקשר זה, בפורמליסטיקה.

17. בניגוד לאמור בתגובת המשיבים, העותרות אינן חותרות לשינוי לשון החוק, אלא לשלב מוקדם יותר, של קבלת החלטה על ידי המשיבים לקבל החלטה שתביא לשינוי האמור, בנסיבות החירומיות הנוכחיות.
18. כך למשל, המשיבים הפנימו את הצורך הנחוץ להביא לצמצום אוכלוסיית הכלואים בישראל והוציאו תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש) (חופשה מיוחדת לאסיר), התש"ף-2020, שאיפשרה מתן חופשה של עד 30 ימים לפני מועד השחרור המינהלי לקבוצה מסוימת של כלואים. צעדים אלה ואחרים, ננקטו מתוך הבנה שמדובר במצב חירום.
19. דברים אלה נאמרים ביתר שאת, לנוכח הבטחת המשיבים על קיומה של הפעימה השנייה במסגרת בג"ץ שטח המחייה, שעל אף חלוף המועד לא קוימה.
20. במענה לטענת המשיבים, לפיה העניין נידון והוכרע במסגרת הליכים אחרים, יטענו העותרות כי סוגיית עדכון תקן הכליאה לא קיבלה מענה במסגרת אותם הליכים, אשר פורטו על ידי המשיבים, וההתייחסות היחידה לאמור עולה במסגרת סעיף 41(ד) לתגובת המשיבים בעניין לשכת עורכי הדין.
21. מעבר לאמור, העותרות יבקשו להדגיש, שגם במסגרת אותם הליכים הדברים נדונו מתוך הבנה שמדובר במצב דינמי, וכי הדברים עשויים להשתנות (ראה דבריו של כבוד השופט הנדל, בבג"ץ 2234/20, פרוטוקול מיום 6.4.2020, עמ' 4, שורות 6-12).
22. כיום, מונח על השולחן תזכיר חוק מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר, תחנות משטרה ובתי הסוהר חדרי משמר ובתי הסוהר הצבאיים (הוראת שעה), התש"ף-2020, שאמור להפוך את תקנות שעת החירום לעניין מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין לבתי כלא, לחקיקה רגילה.
23. לעומת זאת, במסגרת הדיון שהתקיים בוועדת הפנים והגנת הסביבה ביום 3.6.2020, בעניין היערכות שירות בתי הסוהר ליישום פסיקת בג"צ בנושא הצפיפות בבתי הסוהר, נציגי המשיבים לא הביעו כל כוונה להביא לעדכון תקן הכליאה באופן שיוביל להפעלת מנגנון השחרור המינהלי. עיקר הדיון נסוב סביב נקיטת צעדים ארוכי טווח, של בניית מתקני כליאה חדשים. זאת על אף שחלק ניכר מההישג בירידה במספר הכלואים בישראל נבע ממהלכים זמניים של הרחבת כל השחרור המינהלי.
24. משמעם של הדברים, הוא כי מצב החירום עודנו ממשיך וכי אפשרות התפרצות הנגיף בתוך כותלי הכלא עודנה קיימת, לכן המשיבים מקדמים חקיקה בעניין, שמביאה עימה פגיעה קשה בזכויות יסוד של אוכלוסייה המונה כ-14,000 איש. במקביל, אותם משיבים נמנעים מנקיטת צעדים שאמורים להגשים את המטרה המיוחלת של הורדת הצפיפות במתקני הכליאה, שכתוצאה ממנה יוכלו להבטיח את בריאותם של אלפי כלואים, אלה שישוחררו ואף אלה שיישארו אחריהם בתנאי מחיה ראויים יותר.
25. לא זו אף זו, יש לציין, כי בימים האחרונים הודיעו המשיבים על חזרת קיומם של דיונים בבתי המשפט, ועל הגברת תנועת האסירים מבתי המשפט ואל מתקני הכליאה. עובדה זו, שמתווספת לעובדה שאנשי הסגל ממשיכים להיכנס ולצאת אל מתקני הכליאה, מגבירה את החשיפה של אוכלוסיית הכלואים להידבקות, דבר המוביל למסקנה שיש מקום לשקול צעדים נוספים לאור שינוי הנסיבות, לעומת המצב הקודם, בו אוכלוסיית הכלואים היו סגורים בתוך מתקני הכליאה.
26. לאור האמור, ומשהמשיבים נמנעו מלענות לפניית העותרות, ועד לרגעים אלה נמנעו מליתן את הדעת באופן מהותי לסוגיית עדכון תקן הכליאה, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות

למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע הם נמנעים מקבלת החלטה בעניין, שכן קביעת תקן כליאה מהותי כעת, עשוי למנוע את הצורך בקידום מזורז של שחרור מינהלי מוגבר במידה ותהיה התפרצות שנייה, או חלילה התפרצות בתוך בתי כלא.

נדיה דקה, עו"ד
ב"כ העותרות